Liikenne- ja viestintävirasto
Transport- och kommunikationsverket

LAUSUNTO

Liikenne- ja viestintävaliokunta
00102 EDUSKUNTA

Päiväys/Datum
13.02.2024
Dnro/Dnr
TRAFICOM/69372/03.03.01/2024
Viite/Referens
U 93/2023 vp

Lausunto ehdotuksesta matkustajanoikeuksien tehokkaamman toimeenpanon edistämiseksi unionissa

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta pyytää Liikenne- ja viestintävirastolta (Traficom) kirjallista asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta asetusten (EY) N:o 261/2004, (EY) N:o 1107/2006, (EU) N:o 1177/2010, (EU) N:o 181/2011 ja (EU) 2021/782 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse matkustajien oikeuksien toteuttamisesta unionissa (U 93/2023 vp).

Traficom kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Asetusehdotuksen tavoitteet

Ehdotetun asetuksen tavoitteena on matkustajanoikeuksien valvonnan kehittäminen toimeenpanon vahvistamiseksi eri jäsenmaissa, valitusten käsittelymenettelyiden sujuvoittaminen sekä lipun hinnan palauttamista koskevien sääntöjen selkeyttäminen tilanteessa, jossa lentoliikenteen matkustaja on varannut lennon välittäjän kautta. Traficom toteaa, että ehdotetun asetuksen tavoitteet ovat kannatettavia.

Matkustajan oikeuksien valvonta

Ehdotetussa asetuksessa esitetään, että kansallisten täytäntöönpanoviranomaisten tulisi valvoa matkustajien oikeuksia riskiperusteisesti. Traficom kannattaa, että riskiperusteinen toimintamalli kirjataan asetukseen. Traficom katsoo, että tämä edelleen vahvistaa valvontaviranomaisen mahdollisuutta itse arvioida sitä, mihin toimenpiteisiin yksittäisten matkustajien yhteydenotot mahdollisista asetusten rikkomuksista viranomaisessa antavat aihetta. Traficom katsoo, että Suomessa matkustajan oikeuksiin liittyvissä asioissa täytäntöönpanoviranomaisten tehtävien tulisi keskittyä selkeästi kollektiivivalvontaan.

Samalla Traficom tuo myös esille, että ehdotetun asetuksen yhteydessä on tarpeen arvioida kriittisesti Suomen matkustajan oikeuksia valvovien viranomaisten välistä nykyistä tehtävänjakoa. Traficom katsoo, että kaikessa viranomaistoiminnassa tulee välttää päällekkäistä työtä. On tarkoituksenmukaista käsitellä samaa asiaa koskevat kysymykset vain yhdessä viranomaisessa.

Tällä hetkellä EU:n matkustajan oikeuksia valvovat kuluttajien osalta Kilpailu- ja kuluttajaviraston kuluttaja-asiamies sekä liikematkustajien (muiden kuin kuluttajien) osalta Traficom. Traficom valvoo myös EU:n

matkustajanoikeusasetuksiin perustuvia vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksia eri liikennemuodoissa. Kuluttajien yksittäiset valitukset käsittelee kuluttajariitalautakunta. Traficom käsittelee vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden sekä liikematkustajien yksittäiset valitukset.

Suomessa liikematkustajat eivät ole voineet valittaa erilliseen riidanratkaisuelimeen, kuten kuluttajariitalautakuntaan. Tähän saakka Traficom on käsitellyt hyvinkin yksityiskohtaisesti liikematkustajien valitukset, mistä on asioiden monimutkaisuuden vuoksi aiheuttanut hallinnollista taakkaa. Esimerkiksi lentomatkustajan oikeuksiin liittyvä poikkeuksellisten olosuhteiden arviointi kahdessa eri viranomaisessa on tehotonta ja aiheuttaa jatkuvasti epäselvyyksiä matkustajille sekä nostaa riskiä erilaisista arvioista viranomaisten välillä.

Traficom katsoo, että jo nyt EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella yksittäisiä liikematkustajien valituksia voitaisiin arvioida nimenomaan riskiperusteisen valvonnan näkökulmasta eli muut kuin kuluttajat olisivat oikeutettuja saamaan neuvontaa, mutta varsinaista yksittäisen riita-asian käsittelyä ei tapahtuisi. Tarvittaessa liikematkustajat voisivat viedä asiansa tuomioistuimeen. Suomessa tehty erottelu kuluttajan ja liikematkustajan välillä voi kuitenkin yksittäisen matkustajan näkökulmasta vaikuttaa keinotekoiselta. Traficom esittää, että on tarpeen pohtia kansallisesti, riittääkö muiden kuin kuluttajien (l. liikematkustajat) kohdalla viranomaisten toteuttama kollektiivivalvonta ja onko kollektiivivalvonnan lisäksi vielä tosiasiassa tarvetta osoittaa erillinen riidanratkaisuelin, joka vastaisi näiden valitusten käsittelemisestä. Traficom kannattaa yksittäisten riita-asioiden kaltaisten asioiden keskittämistä vain yhteen neuvontaviranomaiseen ja yhteen riidanratkaisuelimeen.

Traficom toteaa, että lakiin kirjattavan tehtävänjaon eri viranomaisten välillä tulisi perustua ensisijassa jakoon vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksien ja asetusten mukaisten muiden matkustajalle kuuluvien oikeuksien välillä. Lisäksi tulisi tarkastella, onko matkustajan oikeuksia koskevissa asetuksissa muita sellaisia tehtäviä, joiden kuulumisesta vain toiselle viranomaiselle tulisi myös tarkemmin säätää laissa.Selkeä jaottelu tukisi viranomaisten erityisosaamisen keskittämistä sekä palvelisi matkustajanoikeusasetusten yleistä tavoitetta matkustajan suojelun korkeasta tasosta.

Muut huomiot

U-kirjelmässä todetaan, että ehdotetun asetuksen arvioidaan aiheuttavan Traficomille ja kuluttaja-asiamiehelle lisätöitä, mutta kokonaisuutena asetusehdotuksesta aiheutuvan lisätyön määrää ei kuitenkaan vielä tässä vaiheessa voida tarkasti arvioida. Kansallisille viranomaisille aiheutuvan lisätyön määrä riippuu myös siitä, annetaanko komissiolle ehdotuksen mukaisesti oikeus määrätä kansallinen viranomainen tekemään valvontaa. Traficom huomauttaa, että arvioitaessa viranomaisille kohdistuvien lisätöiden määrää, nyt käsiteltävää ehdotettua asetusta matkustajanoikeuksien tehokkaamman toimeenpanon edistämiseksi sekä toista samanaikaisesti julkaistua ehdotusta matkustajan oikeuksiksi multimodaalisilla matkoilla (COM/2023/752 final) tulisi tarkastella kokonaisuutena. Molemmat ehdotetut asetukset tuovat viranomaisille uusia valvottavia ja valvontakokonaisuuksia.

Traficom tuo myös esille asetuksen suomenkielisessä käännöksessä käytetty valitus-termi on ongelmallinen, koska Suomessa valituksella viitataan yleensä

muutoksenhakuun hallintopäätöksestä.

Traficom tuo lopuksi esille, että lentomatkustajan oikeuksia koskevan asetuksen (EU) N:o 261/2004 laajempi päivittäminen on edelleen kesken. On olemassa riski sille, että uusi asetusehdotus etenee nopeammin kuin asetuksen 261/2004 päivittäminen.

Pentinsaari Pietari
Ylijohtaja

Tervola-Joutsen Kirsi
Erityisasiantuntija

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) 13.2.2024. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa sähköisiä allekirjoituksia tukevalla lukijaohjelmalla tai Traficomin kirjaamosta.